

Ädla och upphöjda toner böra eftersträvas.

Till interludier skulle kunna användas en del äldre eller i gammal stil skrivna körsättningar. Ur Hymnarium har jag antecknat n:r 107, 114, 133, 140, 170, 201, 237, 246, 271 samt ur Musica Sacra n:r 1, 77, 78, 85, 89, 91, 155, 173 och 175, som enligt min mening kunde vara lämpliga att spela under nattvardsgången. I så fall bör man naturligtvis inte alltid »slå om» tonerna, inte ens i sopranstämman. Några av de mest stillsamma av Bachs koralförspel kunna även ifrågakomma. (Ed. Peters band V n:r 7, band VII n:r 40 a). I 1:a bandet av det stora samlingsverket Otto Gauss: »Orgelkompositionen aus alter und neuer Zeit» finnes en del gamla enkla saker av sådan karaktär, att de kunna anbefallas till användning, t. ex. n:r 7, 21, 24, 28, 31, 37, 65, 98 och 99. De stycken, som användas, böra naturligtvis gå i distributionspsalmens egen eller närbesläktad tonart samt utföras sempre pp och i långsamt eller åtminstone något dröjande tempo. Anses det olämpligt att använda ovannämnda saker till mellanspel, bör ett studium av dem dock vara till hjälp för ernående av en värdig interludiestil.

Den, som tilläventyrs har haft fålamod att läsa igenom dessa vidlyftiga utläggningar, skall måhända utbrista: »Det var en långrandig predikan, och syftmålet var endast att ställa upp ett asketiskt ideal! Man skall tåga, spara, vara försiktig, rata stråkstämmorna och knappt våga använda rörverket! Men orgeln, detta dyrbara instrument med de många möjligheterna, är det inte ett pund, som man bör ockra med?»

Jo, förvisso! Under våra undersökningar ha vi ju kommit underfund med, att det finns användning för många orgelfärger vid gudstjänsten, men att de icke böra missbrukas eller användas blott för sin egen skull; jag skall nu till sist blott tillägga, att både dessa och andra, mot vilka jag uttalat betänkligheter, skulle kunna komma till den rikaste användning, om vi flitigare än hittills anordnade musikstunder och härvid framförde klassiska och moderna orgelkompositioner, som dock skulle vara kyrkan värdiga. På så sätt skulle orgeln få ytterligare en stor uppgift att fylla. Men även här gällde det ju att minnas och tillämpa den gamla sanningen: *registringen får icke bli mål utan endast medel.*

Albert Runbäck.

Kyrkomusikaliskt från Köpenhamn.

Denna artikel gör ingalunda anspråk på att uttömmande behandla det rikt pulserande kyrkomusikaliska livet i Danmarks huvudstad. Här följa endast några anteckningar om detsamma, gjorda under ett kort uppehåll i Köpenhamn. De meddelas utan alla anspråk men i den förhoppningen, att en presentation av några av de i kyrkomusi-

kens tjänst i vårt broderland arbetande sällskapen skall påräkna intresse bland denna Tidskrifts läsare, och i förhoppning om att förbindelserna mellan Sverige och Danmark också inom vårt område måtte bli allt livligare.

En erinran torde först böra göras. Enligt den för Köpenhamn gällande »Löningsloven» skall av

kyrskattan utgå medel även till avlöning av kyrkokörens medlemmar. Storleken av de belopp, som ställas till de olika kyrkornas förfogande för detta ändamål, varierar efter den avlöningsklass, till vilken organisttjänsten räknas, på så sätt att körens storlek är beroende av organistlörens klass. Till kyrkokören vid en kyrka, där sålunda lönen till organisten utgår efter första, d. v. s. högsta avlöningsklassen, utbetalas av kyrkoskatten lön till en kör på 10 personer. I de lägsta avlöningsklasserna inskränker sig körmedlemmarnas antal till 2 å 4. Vill församlingen sedan ha större kyrkokör, får den själv betala de därmed förenade kostnaderna.

Genom denna avlöningsslag är sålunda fastslaget, att kyrkokör *skall* finnas. Men som regel synas körerna alltför små för att kunna erbjuda församlingarna större körverk. Några församlingar hava emellertid anställt sångare utöver de av kyrkoskatten avlönade. Vid Vor Frue och Holmens Kirker t. ex. finnas 14 sångare anställda, vilka hava tjänstgöringsskyldighet så väl vid söndags- som vid veckogudstjänsterna.

Vad sålunda dessa relativt små kyrkokörer ej kunna bringa till utförande, bjudes dock av de frivilliga körsammanslutningarna. På några av dessa vill jag här nedan göra mina läsare uppmärksamma.

Cæciliaföreningen,

den äldsta ibland dem, härleder sig från 1800-talets mitt. Dess grundare var Syngemester vid kgl. teatern *Henrik Rung*, vilken i Italien lärt känna renässansmusiken. Hemkommen grundade han 1851 Cæciliaföreningen för att göra denna sång mera känd i Danmark. Under 1800-talets sista årtionde hade föreningen sin blomstringstid. Den äg-

de då flera tusen medlemmar, och dess kör räknade 100 å 150 sångare och stod vid denna tid under ledning av grundarens son kgl. kapellmästaren *Frederik Rung*. Redan få år efter föreningens grundande upptog kören dock på sina program större körverk med orkester, av Bach, Händel, Cesar Franck o. a. År 1887 stiftades emellertid Cæciliaföreningens *Madrigalkör*, såsom en del av föreningens verksamhet. Ur den stora kören uttogos genom prov 40 sångare till tjänst i madrigalkören, vars uppgift var a capella-sång, men dessa sångare tillhörde fortfarande den stora kören. Föreningen ger årligen tre konserter, och av dessa var intill år 1915, då madrigalkören upplöstes, en förbehållen denna kör. Kören står för närvarande under ledning av grundarens dotterson, organist *P. S. Rung-Keller*. Under detta sista år har den bragt till utförande Cesar Francks: *Le beatitude*.

I samband härmed må erinras om det av Domorganist *N. O. Raasted* sedan några år tillbaka grundade och ledda

Bachsällskapet,

som emellertid ägnar sig huvudsakligast åt framförande av Bachs kammarmusik, instrumentalverk och solosånger. Anknytning till äldre dansk musik söker

Dansk Mensural-Cantori,

som grundades och fortfarande ledes av organisten i Sundby Kirke, *Julius Foss*. År 1910 fick denne anledning undersöka det kungliga Cantoriets stämböcker från 1541. Musiklivet vid det danska hovet stod uppenbarligen under senare delen av 1500-talet och förra hälften av 1600-talet på en hög ståndpunkt, och vid det kungliga Cantoriet voro knutna åtskilliga framstående såväl från Danmark som från

utlandet härstammande kompositörer och sångare. (Se härtill prof. Angul Hammerich: »Musiken ved Christian IV:s hof»). De körkompositioner, som det kgl. Cantoriet bragte till utförande, till dels hittills okända, lågo dolda i Cantoriets Stemmebøger. Herr Foss begynte nu framdraga dem och därefter under vintern 1914—1915 utföra dem med en liten ensemble stråkar. Med detta instrumentala utförande kommo de likväl ej till sin rätt, varför den energiske entusiasterna samlade en krets musikintresserade sångare, som 1921 framträdde med en konsert, varvid bl. a. utfördes Josquin de Près: »Domine ne in furore» och Erasmus Widmanns: »Ite in mundum». I april 1922 fick kören sin organisation. Under sin verksamhet under de följande åren har kören vid ett 40-tal tillfällen, därav ett tjug egn konsert, bragt till utförande — delvis nyframdragna — vokalkompositioner från tiden mellan 1450—1700 — alltså från mensuralnoternas tid. Med förkärlek har man därvid även uppsökt de danska kompositionerna från denna tid.

Bland danska eller i Danmark någon tid verkande kompositörer, som sålunda därigenom änyo blivit utförda, äro att nämna: Mogens Pedersøn (c:a 1580—1623, elev till Gabrieli), Abraham Prætorius (född i Mecklenburg, 1588—1592 anställd i det kgl. Cantori), Giovanni Brachroggi (omkring 1600), Melchior Borchgrevinck (nederländare till börden, död i Köpenhamn 1632).

Såväl kyrkliga som profana körverk a capella hava upptagits på programmet.

Den intressanta uppgift, som Dansk Mensural-Cantori gjort till sin och med konsekvens genomfört, är snarast av kulturhistorisk art men såsom sådan så mycket mera

betydelsefull, som den av densamma odlade musiken äger utomordentliga skönhetsvärden och visar hän till en tid, då vokalmusiken stod på sin höjdpunkt. Till förståelse av denna aldrig överträffade musik behöver även vår tid fostras.

Kören består f. n. av ett tjugotal sångare och har tidigare konserterat såväl i som utanför Köpenhamn.

Från stämböckerna i det kgl. Kapellet från konung Fredrik den II:s tid tog kören sitt namn. Från dem hämtade den ock sitt musikaliska motto, samme konungs symbolum, en liten strof, som ständigt inleder körens framträdanden:

Till ungefär samma tidpunkt som Dansk Mensural-Cantori söker sig, såsom redan namnet anger, det något yngre

Palestrina-Koret

tillbaka. Även denna kör upptager såväl kyrkliga som profana a capella-kompositioner på sitt program. Dock har kören jämväl framfört nyare dansk vokalmusik, nämligen av Thomas Laub, men tyngdpunkten i körens arbete ligger på den klassiska vokalpolyfoniens område.

Palestrina-koret bildades i oktober 1922 av nuvarande organisten vid Holmens Kirke, magister Mogens Wöldike, vilken ännu alltjämt leder densamma. Kören räknar ett fyrtiotal sångare och har under sin intensivt ivriga verksamhet konserterat i Köpenhamn — senast med ett två gånger upprepat program under mars månad, vilket bedömts mycket gynnsamt i den danska pressen — vidare i den danska landsorten förlidet år, samt vid någ-

ra tillfällen i södra Sverige. Som redan tidigare meddelats i denna Tidskrift, planerar kören att under instundande höst göra en längre resa i Sverige med konserter bl. a. i Linköping, Stockholm och Uppsala. Bland de kyrkliga körverk ur körens stora repertoar, som därvid torde komma till utförande, må nämnas: Palestrinas Marcellus-mässa, Caldara: Crucifixus, Bach: Singet dem Herrn. Kyrkomusikens utövare i vårt land kunna förvisso med stora förväntningar motse körens besök.

Slutligen må här erinras om den under Dansk Korforenings auspicier — efter Thomanernas mönster — år 1924 grundade

Københavns Dreng- og Mandskor, vilken likaledes till grundare och ledare har magister Mogens Wöldike. Gossrösterna — ett fyrtiotal

— äro uttagna från huvudstadens folkskolor.

Kören höll sistlidne 23 mars i Holmens Kirke en konsert, vilken undertecknad hade glädjen att bevista. En höjdpunkt på programmet utgjordes av ett gregorianskt Kyrie Dominicale, vilket gav ett utmärkt belägg för huru väl den gregorianska sången ligger till för gossröster. Kyriet fick även ett utförande, som vittnade både om ledarens kunnighet i och förståelse för den gregorianska sången. Den andra höjdpunkten på programmet bildade ett Agnus Dei av Palestrina ur mässan Aeterna Christi munera, där man hade tillfälle att aktge såväl på körens goda röstmaterial som ock på den icke föraktliga grad av körkultur och kördisciplin, som den så unga och ungdomliga kören redan hunnit förvärva sig.

A. Adell.

Den evangeliska diktningen inom den reformerta och lutherska kyrkan i Frankrike.

I.

Den evangeliska diktningen under reformationstiden och kamptiden (1500—1600).

Sedan den reformatoriska rörelsen ifrån Tyskland och Schweiz spritt sig till Frankrike, dröjde det ej länge, innan den även gav sig uttryck i sånger med religiöst innehåll (cantiques). Bland dem, som lämnade bidrag till denna diktning och för övrigt befordrade densamma, må i första rummet nämnas den för sin intellektuella begåvning, sitt mecenatskap och sina ädla personliga egenskaper kända furstinnan *Margareta av Valois* (1492—1549), sys-

ter till Frans I och i sitt andra äktenskap förmäld med konungen av Navarra Henri d'Albret. Vid yngre år författade hon noveller av mera världslig art i Boccaccios stil, men sedan hon genomgått en förändring med avseende på sin livsåskådning och tillägnat sig en mera kristlig uppfattning av livet, blev hon alltmera tillgänglig för reformationens grundsatser och mottog och beskyddade vid sitt hov flera män, som omfattade dessa grundsatser, även